

**Országos Mentális, Ideggyógyászati
és Idegsebészeti Intézet**
Addiktológiai Osztály

TÁJÉKOZTATÓ szakemberek számára

FÓKUSZBAN A FELÉPÜLÉS

FÓKUSZBAN A FELÉPÜLÉS

Tájékoztató szakemberek számára

**Országos Mentális, Ideggyógyászati
és Idegsebészeti Intézet**
Addiktológiai Osztály
2021

Országos Mentális, Ideggyógyászati és Idegsebészeti Intézet
Addiktológiai Osztály

Osztályvezető: Dr. Petke Zsolt PhD.

A tájékoztató füzet kiadására a Miniszterelnöki Kormányiroda Felelős játékszervezés támogatása fejezeti kezelésű előirányzata 2021. tárgyévi forrásának felhasználásával került sor.

Szerződéses azonosító: KÁSZF/60/1/2021-SZERZ/MKI

Nyomda: DigiNyomda.hu

2021

Bevezető

Ez a tájékoztató füzet elsősorban azoknak a szakembereknek szól, akik az egészségügyi, illetve szociális ellátórendszerben dolgoznak, és munkájuk során kapcsolatba kerülhetnek szenvedélybetegekkel vagy hozzátartozóikkal. Az osztályunkkal kapcsolatban leggyakrabban felmerülő kérdésekre adunk választ, így írunk a bekerülés módjáról és feltételeiről, terápiás szemléletünkről és gyakorlatunkról, valamint az anyaosztályhoz tartozó speciális részlegekről is. Bízunk benne, hogy kiadványunk segít eligazodni működésünkben, és megkönnyíti a felépülés elején járó szenvedélybetegekkel találkozó kollégák munkáját.

ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEK

Ki számít alkoholistának?

Leegyszerűsítve az a személy, aki előzetes szándékánál nagyobb mennyiségben, gyakrabban, hosszasabban fogyaszt alkoholt, azaz az ivását nem tudja kontrollálni; sóvárog, ha nem ihat és az ivás káros hatással van munkájára, családjára, önmagára. A kezelésbe jutás kapcsán fontos, hogy a személy önmaga is elismerje, gondja van az italfogyasztással.

Ki tekinthető szerencsejáték-zavarral küzdő betegnek?

Az a személy, aki egyre nagyobb tétekkel, egyre gyakrabban játszik; ha próbálja korlátozni önmagát nyugtalan, ingerlékeny lesz; veszteség esetén sem tudja abbahagyni; egyre többet foglalkozik gondolatban is a szerencsejátékkal, ezt azonban nem ismeri el; a játék és következményei miatt veszélybe kerül családi élete, munkája, önmaga.

Ki számít gyógyszerfüggőnek?

Aki az orvosi rendelvényre fölírt pszichoaktív szert a receptben szereplő mennyiségtől, gyakoriságtól eltérően szedi, vagy recept nélkül szerez be és használ nyugtatót, altatót, szorongásoldó szert és e szokásának káros hatása van saját életvitelére vagy környezetére. A régóta, akár kisebb mennyiségben is szedett gyógyszer is okozhat függőséget az arra hajlamos személy esetében, erre mindig érdemes gondolnia az orvosnak. Ilyen esetben a páciens erősen ragaszkodik a szerhez, elvonása esetén hajlamos azt, illetve a nyomában keletkező hiányállapotot mással, például alkohollal pótolni. A kezelésbe jutás kapcsán fontos, hogy a személy önmaga is elismerje, gondja van a nem előírás szerinti vagy túlzott gyógyszereszedéssel.

Ki tekinthető drogfüggőnek?

Az a személy, aki előzetes szándékánál nagyobb mennyiségben, gyakrabban, hosszasabban fogyaszt valamilyen tudatmódosításra alkalmas – jellemzően illegális – szert; sóvárog, nyugtalanságot, feszültséget él meg, ha nem tud használni. Szerfogyasztása hatással van munkájára, családjára, önmagára. A kezelésbe jutás kapcsán fontos, hogy a személy önmaga is elismerje, gondja van az szerfogyasztással.

Mi lehet a családorvos feladata, ha addikcióra utaló állapottal találkozik?

A családorvos fölhívhatja a páciens figyelmét az általa észlelt kóros leletekre (májfunkció, megvonási tünetek stb.), óvatosan értelmezheti azokat. Fölvilágosítást nyújthat az alkohol, gyógyszer vagy egyéb tudatmódosító szer fogyasztási módjairól, fokozatairól, egészségügyi és életvitelre, társas kapcsolatokra gyakorolt következményeiről. Ezt rövid intervenciónak nevezzük. Kedvező fogadtatás esetén, ha szükséges, további szakirányú kezelésre tehet javaslatot (például TÁMASZ Gondozók, Drogambulanciák). A rendelőbe kiteheti az anonim csoportok – az Anonim Alkoholisták, a Gamblers Anonymous (Anonim Szerencsejátékosok) vagy a Narcotics Anonymous (Névtelen Függők) – szórólapjait, gyűléslistáját.

Mit tehetnek, ha betegem nem ismeri be a függőségét?

Szenvedélybetegek jellegzetes feszültségkezelési módja a probléma tagadása, bagatellizálása. Ebben a fázisban nem érdemes erős konfrontációval „erőltetni” a probléma beismerését, inkább kérdésekkel lehet a páciens problématudatát erősíteni. Például mi az, amit szeret az alkohol-, gyógyszer- vagy szerhasználatban, mi a jó benne? Mi az, ami hiányozna, ha abbahagyná? Mi az, ami jól alakulna, ha abbahagyná?

Mi a teendő, ha egy családtag jelzi a problémát?

Osztályunkra jelentkezést kizárólag az érintettől fogadunk el. A családtag úgy tud segíteni, hogy megtartja saját határait, érzéseit képviseli az érintett személy felé, egyértelműen megfogalmazza, ha nem elfogadható számára annak működése. Ennek módjáról is szó esik az osztályunkon zajló hozzátartozói konzultációs alkalmainkon, melyeket a családtag fölkereshet akkor is, ha a függő nem vesz részt a kezelésben. Emellett hozzátartozók számára is léteznek anonim önszolgáltató csoportok: az AI-Anon gyűléseken például olyan emberek alkotnak támogató sorstársi közösséget, akiknek a családjában függő személy van.

ADDIKTOLÓGIAI OSZTÁLY

Kiket fogad az osztály?

Osztályunk magas küszöbű addiktológiai ellátás keretén belül Magyarország egész területéről lát el bármilyen szenvedélybetegséggel, kémiai vagy viselkedéses függőséggel küzdő nagykorú klienseket fekvőbeteg-ellátás keretein belül. A bekerülés önkéntes alapú, a kliens megfelelő motivációjához és előgondozáshoz kötött. Az előgondozást követően kap időpontot az osztályra történő befekvésre.

Egészségügyi állapot tekintetében fontos tartjuk, hogy a rehabilitációs osztályunkra csoportterápiás foglalkozásokra alkalmas állapotban tudunk felvenni jelentkezőket. Ez vonatkozik a szomatikus állapotra is (kompenzált, fennjáró, önellátó klienseket várunk). Betegeink

egyéni viselkedésbeli vagy funkcionális működésének figyelembe vétele mellett sem tudjuk a mozgásban súlyosan akadályozott személyeket fogadni osztályunkon, továbbá azon állapotú jelentkezőket sem, akik nem tudnak hosszabb ideig (60, 90 perc) egy helyben ülni vagy olyan fokú halláskárosodásuk van, ami a csoportos foglalkozásokba való bekapcsolódásukat nem teszi lehetővé.

Az osztályos terápia magyar nyelven folyik. A jelentkezőnek a magyar nyelv beszélése és értése elengedhetetlen, enélkül nem tud részt venni a csoportokon, az osztályos kezelésen.

Rehabilitációs osztályunkon felépülés fókuszú közösségi alapon működő terápia folyik. A közösség érdeke előbbre van az egyén érdekénél, ezért közösségi működésre alkalmasságot, vagy az alkalmazkodási képesség fejlesztésére való nyitottságot várunk a jelentkezőtől.

Milyen problémával lehet az osztályhoz fordulni?

Bármilyen káros szerhasználat (alkohol, drog, gyógyszer, stb.) vagy viselkedési függőség (online játék, szerencsejáték, stb.) esetén fogadunk klienseket.

Kell fizetni a kezelésért?

Az osztályunkon futó terápiás programok társadalombiztosítás által támogatottak, tehát a résztvevőknek nem kell fizetniük a részvételért. A felvételre jelentkező érdekében viszont fontos, hogy TB-ellátása rendezett legyen a teljes kezelési idő alatt.

Milyen szervezeti egységekből áll az osztály?

A terápiás munka három egységben zajlik. Az Addiktológiai Osztály anyaosztályként biztosít bázist a kezeléseknél, emellett az osztály részeként működik a Minnesota Részleg és az Addiktológiai Pszichoterápiás Részleg, amelyeket később részletesen is bemutatunk.

Hogyan lehet bekerülni az osztályra?

A bekerülés feltétele a kliens önálló döntése és elhatározása a felépülésre. Beutaló nem szükséges, az előgondozás azonban kötelező. A jelentkező előgondozást követően kap időpontot az osztályra történő befekvésre. A fekvőbeteg-kezelés feltétele továbbá a tudatmódosító szerrel szembeni 1 hetes absztinencia, valamint a fizikai megvonás befekvés előtt történő lezajlása. Kezelésre jelentkezés előtt javasoljuk az anonim gyűlések látogatását.

Mi a teendő, ha nem tud a betegem önerőből absztinenciát tartani?

Ez esetben a területileg illetékes pszichiátriai osztályon kell jelentkezniük segítséget kérni a megvonáshoz. Akár kórházi keretek között elért absztinencia, akár ambuláns keretek között gyógyszeres megsegítéssel elért absztinencia elfogadott számunkra a terápia megkezdése szempontjából. A biztonságos betegellátás érdekében feltétlenül számítunk a jelentkezőink együttműködésére ebben, mivel rehabilitációs osztályunkon nincsen folyamatos szakorvosi ügyelet, ami fontos az akut megvonásos tünetek kezelése esetén.

Hol zajlik az előgondozás?

Osztályunkra a felvétel az ambulanciáinkon zajló előgondozást követően történik. Alkoholprobléma esetén a TÁMASZ Gondozóban (+36 1 431 0440), drog- és gyógyszerhasználat esetén a Drogambulancián (+36 1 452 9460) lehet előgondozásra időpontot kérni; beutaló nem szükséges. Ambulanciáinkon pszichológiai, motivációs és belgyógyászati állapotfelmérést végzünk, megtervezzük a kezelési folyamatot és szükség esetén segítséget nyújtunk a megvonási időszakhoz.

Hogyan készüljön a kórházi addiktológiai kezelést vállaló személy?

Az osztályos terápiák főként csoportos helyzetben történnek, ezért olyan ruházatot is hozzon magával, amiben napközben csoportokat tud látogatni. Az első 2 hét izolációs időszak, amikor a beteg nem hagyhatja el az osztály területét, ezért a terápia megkezdése előtt próbálja hivatalos ügyeit elintéztetni, mert nem lesz lehetősége kijáráásra. Programonként eltérően, de az izoláció letelte után lehetőség van kimenőre menni. Látogatót a látogatósi rend szerint fogadhat. (Ebben programonként eltérés van.) Az osztályon van mosógép, mikrohullámú sütő, hűtőszekrény. A kezelést vállaló számára értékes tárgyakat csak saját felelősségére hozzon be. Telefon a terápiás időn kívül használható.

Milyen szemléletben zajlik a kezelés az osztályon?

Célunk klienseink felépülésének támogatása, ami a szermentesség elérésén túl a személyes növekedés megélését, valamint az örömteli, józan élet kereteinek kialakítását is jelenti. Hiszünk abban, hogy ez a felépülés akkor igazán hatékony, ha közösségben történik, és a felépülőt a szakemberek mellett tapasztalati szakértők és sorstársak egyaránt segítik, kiegészülve a hozzátartozók (családi, baráti kapcsolatok) támogató jelenlétével.

Hogyan gondolkodunk a felépülés folyamatáról osztályunkon?

Abban hiszünk, hogy a szenvedélybetegségből való felépülés során az érintettek a megszokott, kényelmes komfortzónájukból egy folyamat részeként jutnak el a fejlődési zónába. Miután mélyült önismeretük, új képességeket és eszközöket szereztek, és ezáltal képessé váltak arra, hogy új célokat tűzzenek ki maguk elé, valamint meg is valósítsák azokat.

Milyen elemei vannak az osztályon zajló terápiának?

A terápiás munka döntő része pszicho- és szocioterápiás csoportokban történik, a kezelést szükség esetén gyógyszerekkel is kiegészítjük. Multiprofeszszionális teamben dolgozunk, melynek tagjai pszichiáter és addiktológus szakorvosok, klinikai szakpszichológusok, addiktológiai konzultánsok, művészetterapeuta, szociális munkás, szakképzett ápolók és felépülő szenvedélybeteg segítő önkéntesek. Úgy gondoljuk, hogy a függőség egy komplex probléma, mely komplex megközelítést igényel, ezért csoportjaink és kollégáink sokféle módszertannal, eltérő fókusszal célozzák meg ezt a sokoldalú kórképet és járulékos tüneteit.

Hozzá tartozók is kapnak segítséget az osztályon?

Igen, csoportos keretek között foglalkozunk a szenvedélybetegek hozzátartozóival is. Ilyenkor nem a páciensek hogylétéről, hanem a hozzátartozó állapotáról, érzéseiről beszélgetünk, mert számukra is igen megterhelő a függővel való együttélés. Mivel a függőség a családban keletkezik, ott is rendezhető, ehhez azonban a hozzátartozónak is változnia kell – ezt célozza a hozzátartozói konzultáció.

Az osztályos kereteken kívül azt javasoljuk a hozzátartozóknak, hogy látogassanak el anonim önségítő csoportokba. Az AI-Anon gyűlések alkoholbetegek családtagjainak nyújt támogatást, a Gam-Anon gyűléseken pedig olyan emberek alkotnak támogató sorstársi közösséget, akiknek a családjában problémás szerencsejátékban érintett személy van.

MINNESOTA RÉSZLEG

Miért éppen Minnesota?

1950-ben két orvos – Dan Anderson és Nelson Bradley – az amerikai Minnesota Állam Wilmar Kezelő Központjában elsőként alkalmazta kórházi keretek között az Anonim Alkoholisták filozófiáját és módszereit. Erre a modellre építve azóta számos kezelőhely alakult Magyarországon is.

Bővebben: www.fuggovagyokmittegyek.hu

Mi a program specialitása?

Az anonim önszegítő csoportok 12 lépésű programjára épül szellemiségében; az egész családdal foglalkozunk; a stábjban sajátélményű segítő is dolgozik az orvos, pszichológus, addiktológiai konzultáns és nővérek mellett. Programunk alkoholbetegek és szenvedélyes szerencsejátékosok felépülését támogatja. A részlegen egyszerre 15 főt, férfi és női pácienseket egyaránt tudunk fogadni.

Meddig tart a program?

A Nyíró-Minnesota program 8 hetes. Szükség esetén bentlakó előgondozásra is tudunk fogadni pácienset.

Meg lehet gyógyulni a programmal?

Szemléletünk szerint az alkoholizmus és a szerencsejáték zavar krónikus, progresszív betegség, melyből felépülés lehetséges. A tünetmentesség elérhető, ehhez azonban állandóan gondozni kell a betegséget – például az anonim csoportok rendszeres látogatásával.

Milyen statisztikával gyógyulnak a betegek?

Ezzel a programmal a felépülők igen nagy arányban érik el és tartják fenn absztinenciájukat külföldi vizsgálatok szerint. Az egyes személyek szempontjából azonban a statisztikának nincs jelentősége, a saját életminőségükben, emberi kapcsolataikban beállt változásoknak annál inkább.

Milyen mutatói vannak a program sikerességének?

Az elért és megtartott absztinencia mellett a függő személy életvezetése rendezettebbé válik, személyiségbeli változások indulnak el nála; a családi rendszer egyensúlya helyreáll. Teljes absztinencia mellett a személy és környezete jól érzi magát, boldogul az életében.

Lehet-e a beteget szándéka ellenére beutalni a programba?

Nem, a programot csak saját kérésre, önkéntes alapon lehet elkezdni felvételi beszélgetést követően.

Van a jelentkezésből kizáró ok?

A Minnesota rehabilitációs program, aktív szenvedélybetegeket, napi ivókat/szerencsejátékosokat nem tud fogadni, így egy-két hetes absztinenciát önerőből tartani tudó betegeket várunk. Kizáró ok továbbá az akut pszichotikus állapot, valamint organikus kórképek (demencia, csökkent kognitív funkciók) megléte.

ADDIKTOLÓGIAI PSZICHOTERÁPIÁS RÉSZLEG

Mi a részleg specialitása?

A 12 ágyas Addiktológiai Pszichoterápiás Részlegen olyan kettős diagnózisú klienseket várunk, akik addiktológiai problémájuk mellett személyiségzavarral, szorongásos kórképpel, hangulati zavarral, szomatizációs zavarral, illetve egyéb, traumatikus eredetű problémával (PTSD) is küzdenek. Részlegünkön addiktológiai problémákban jártas pszichiáter, klinikai szakpszichológus, pszichoterapeuta kollégák biztosítják a szakszerű ellátást. Filozófiánk szerint komorbid esetekben gyakori, hogy a függőség egy félresikerült öngyógyítási kísérlet, amivel az érintett a mögöttes pszichés zavart próbálja kezelni, egyéb megküzdési módok hiányában. Pszichoterápiás részlegünkön ezeket a mögöttes tényezőket célozzuk meg szakpszichoterápiás eszközökkel, valamint hangsúlyt kap az alternatív megküzdési módok fejlesztése is.

Kik jelentkezhetnek?

Az addiktológiai spektrum teljes skálája (alkohol-, gyógyszer-, drog-, viselkedéses függőségek) felé nyitott a kezelés, az ország egész területéről fogadunk jelentkezőket. Az első interjút megelőzően egyhetes szermentességet kérünk, azonban a sikeres pszichoterápiás munka érdekében a bekerülés feltétele a kéthetes absztinencia (gyógyszer- és viselkedéses függőségek esetében egyaránt).

Van a jelentkezésből kizáró ok?

Nem áll módunkban klienseket fogadni akut pszichotikus állapot, organikus kórképek, autizmus és spektrum zavarai fennállása esetén, mivel választott pszichoterápiás kezelési formánk ezen kórképek esetén kevésbé hatékony. Továbbá nem áll módunkban fogadni pácienseket akut szuicid krízis, akut szerfüggőség, megvonásos állapot esetében.

Hogyan lehet bekerülni a részlegre?

A programba kerülés feltétele egy első interjún való részvétel, mely előtt egyhetes szermentességet kérünk. Az első interjúra előzetes időpont-egyeztetést követően kerül sor, és a leendő kliens önálló jelentkezése szükséges a tájékoztató végén megadott email-es elérhetőségen. Az első interjú során a pszichoterápiás kezelésre való alkalmasság és a kliens motivációja kerül

felmérésre, valamint a terápiás célok és keretek tisztázása történik. Az interjú sikerességét azonnal visszajelezzük, azonban a bekerülés időpontja a szabad helyek függvényében alakulhat.

Mit kell vinni az első interjúra?

A felvételi beszélgetésre a jelentkezőktől személyi igazolványt, lakcím- és TAJ-kártyát, illetve a korábbi pszichiátriai kezelések dokumentációját kérjük. Beutaló nem szükséges. Amennyiben a jelentkező korábbi pszichológiai vizsgálat, vélemény birtokában van, kérjük ezeket is hozza magával az első beszélgetésre.

Mi történik a pszichoterápiás program során?

A részleg elsősorban kognitív viselkedésterápiás és sématerápiás szemléletben zajló csoportos és egyéni pszichoterápia folyik. A terápia igény szerint trauma-fókuszú (EMDR) és rendszerszemléletű (család- és párkonzultációk) terápiákkal egészül ki. Emellett a folyamat fontos eleme a terápiás közösségen alapuló, együttműködést és szociális készségeket fejlesztő rendszer, a közösségi feladatok és felelősségek, valamint az anonim csoportok látogatása is. Gyógyszeres kezelés szükség esetén történik pszichiáter szakorvos bevonásával.

A terápia első két hete a pszichoterápiás szocializáció, és egyben „próbaidő” is együttműködésünk szempontjából. Ezt követően kötünk terápiás szerződést és határozzuk meg a kezelés hosszát egyénileg, a klienssel közösen. Ez átlagosan 2-3 hónap komplex pszichoterápiás kezelést jelent, mely rendkívül intenzív és teljes elköteleződést kíván a páciens részéről. A terápia ambuláns keretek között nem végezhető.

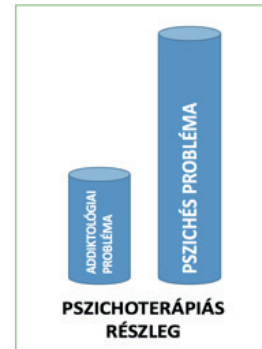
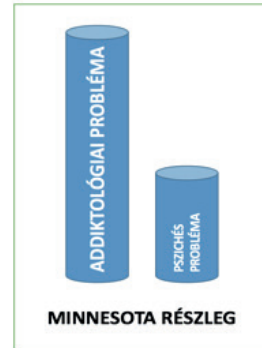
Milyen foglalkozások zajlanak a részlegen?

A programunk főbb elemei: csoportos és egyéni pszichoterápia elsősorban kognitív-viselkedésterápiás és sématerápiás szemléletben, igény szerint trauma-fókuszú szemléletben EMDR terápia, család- és párkonzultációs lehetőség, művészetterápia, kommunikációs tréning, relaxációs foglalkozások, közösségi terápia (felelősség, feladatterületek), testi aktivitás. A csoportfoglalkozások mindennap 8.00-16.30 között zajlanak; a strukturált hetirend és a csoportok közötti egyéni terápiás feladatok intenzív terápiás és közösségi részvételt igényelnek. Kimenők ezért csak késő délutánra és hétfővégre kérhetők, melyek megszervezésében a páciens a terápia előrehaladtával egyre nagyobb szabadsággal bír.

ÖSSZEGEZÉS

Az Addiktológiai Osztályra, a Minnesota Részlegre és az Addiktológiai Pszichoterápiás Részlegre egyaránt függőségéből felépülni vágyó, önállóan motivált klienseket várunk, akiknél a fizikai elvonás már lezajlott. Amennyiben pillanatnyilag még nem világos, mi áll a kezelés fókuszában – inkább az addiktológiai vagy inkább a pszichés probléma – lehetséges betegútként javasoljuk a jelentkezést az anyaosztályunkra, ahonnan motivációs elsőinterjút követően későbbiekben lehetséges az átkerülés a két részleg bármelyikére.

Az osztályunkon eltöltött 2-3 hónapos terápiás szakasz csupán egy láncszeme a szenvedélybeteg felépülésének, ennek folytatásaként közösségi, rehabilitációs vagy járóbeteg-ellátást javasolunk pácienseinknek. Összességében tehát úgy gondoljuk, hogy az előgondozás után és a néhány hónapos addiktológiai rehabilitációt követően továbbra is elengedhetetlen a terápia folytatása valamilyen formában.

Elérhetőségeink

Addiktológiai Osztály

telefon: +36 1 451 2680

email: info@opai-addikt.hu

honlap: <http://opai-addikt.hu>

Facebook oldal: <https://www.facebook.com/addikt.nyiro/>

Minnesota Részleg

telefon: +36 1 451 2654

email: info@opai-addikt.hu

Facebook oldal: <https://www.facebook.com/NyiroMinnesota/>

Addiktológiai Pszichoterápiás Részleg

telefon: +36 30 595 8249

email: addiktpszichoterapia@nyiro-opai.hu

Facebook oldal: <https://www.facebook.com/addiktpszichoterapia/>

Ajánlott irodalom

Demetrovics Zsolt (szerk.) Az addiktológia alapjai I.

ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2007

Demetrovics Zsolt (szerk.) Az addiktológia alapjai II.

ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2009

Demetrovics Zsolt (szerk.) Az addiktológia alapjai III.

ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2009

Demetrovics Zsolt, Kun Bernadette (szerk.) Az addiktológia alapjai IV.

ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2010

Petke Zsolt, Tremkó Mariann (szerk.) Felépülés a függőségből -

Szerencsejáték és szerhasználat.

Medicina Kiadó, Budapest, 2018

**Országos Mentális, Ideggyógyászati
és Idegsebészeti Intézet**
Addiktológiai Osztály